

Формування мовної компетентності здобувачів вищої освіти в умовах дистанційного навчання

Варга Наталія Іванівна¹, Войтенко Галина Миколаївна², Тимчук Інна
Миколаївна³

Опубліковано	Секція	УДК
02.04.2025	Освіта/Педагогіка	378.147:37.018.43 :004.738.5

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15127387>

Ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Анотація. Метою дослідження є визначення ефективних підходів і методів, що сприяють розвитку мовної компетентності здобувачів вищої освіти в цифровому освітньому середовищі. Актуальність теми зумовлена посиленням ролі цифрових технологій в освітньому процесі та необхідністю адаптації сучасних методик викладання до нових умов навчання. Методи. У процесі дослідження використано комплексний підхід, що охоплює теоретичний аналіз наукових джерел, а також аналіз навчальних платформ і цифрових ресурсів. Результати. Дослідження показало, що ефективне формування мовної компетентності в умовах дистанційного навчання можливе за умови інтеграції інтерактивних технологій, використання адаптивних освітніх платформ та поєднання синхронних і асинхронних форм навчання. Встановлено, що особливу роль у цьому процесі відіграють віртуальні комунікативні практики, такі як онлайн-дискусії, вебінари та проектна робота. Результати дослідження свідчать, що здобувачі вищої освіти стикаються з низкою викликів у процесі формування мовної компетентності в умовах дистанційного навчання. Основними з них є низький рівень мотивації до самостійного опанування мови, труднощі в розвитку навичок усного мовлення через обмежені можливості живого спілкування, а також недостатній зворотний зв'язок з боку викладачів, що ускладнює коригування помилок та отримання якісних рекомендацій щодо подальшого навчання. Отримані результати підтверджують необхідність розробки ефективних методик, що сприяють підвищенню мотивації здобувачів вищої освіти й розвитку їхніх комунікативних навичок. Запропоновані в дослідженні рекомендації можуть бути використані для оптимізації процесу дистанційного навчання та покращення якості мовної підготовки здобувачів вищої освіти. Висновки. Визначено, що поєднання традиційних і цифрових методів навчання сприяє підвищенню ефективності формування мовної компетентності здобувачів вищої освіти. Використання

¹ доктор філософії, доцент, кафедра угорської філології, Українсько-угорський навчально-науковий інститут, ДВНЗ «Ужгородський національний університет», natalia.varga@uzhnu.edu.ua, <https://orcid.org/0009-0009-6074-331X>

² викладач, методист, циклова комісія української мови і літератури з методикою навчання, Комунальний заклад «Уманський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж ім. Т. Г. Шевченка Черкаської обласної ради», 0773072477gvm@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0003-3788-6685>

³ кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філології, педагогіки та методики викладання, Білоцерківський національний аграрний університет, timchuki@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0001-5018-0458>

мультимедійних технологій, інтерактивних завдань і гейміфікації освітнього процесу підвищує рівень залученості здобувачів вищої освіти та покращує якість засвоєння матеріалу.

Ключові слова: мовна компетентність, вища освіта, дистанційне навчання, комунікативні навички, цифрові технології, методи викладання.

Formation of language competence of higher education students in distance learning conditions

Annotation. The purpose of the study is to identify effective approaches and methods that contribute to the development of language competence of higher education students in the digital educational environment. The relevance of the topic is due to the increasing role of digital technologies in the educational process and the need to adapt modern teaching methods to new learning environments. Methods. The study used an integrated approach that includes theoretical analysis of scientific sources, as well as analysis of learning platforms and digital resources. Results. The study has shown that the effective formation of language competence in distance learning is possible with the integration of interactive technologies, the use of adaptive educational platforms and a combination of synchronous and asynchronous forms of learning. It has been established that virtual communication practices, such as online discussions, webinars, and project work, play a special role in this process. The results of the study show that higher education students face a number of challenges in the process of forming language competence in distance learning. The main ones are a low level of motivation for independent language learning, difficulties in developing oral communication skills due to limited opportunities for live communication, and insufficient feedback from teachers, which makes it difficult to correct mistakes and receive quality recommendations for further learning. The findings confirm the need to develop effective methods that increase the motivation of higher education students and develop their communication skills. The recommendations proposed in the study can be used to optimize the process of distance learning and improve the quality of language training of higher education students. Conclusions. It has been determined that the combination of traditional and digital teaching methods contributes to the effectiveness of the formation of language competence of higher education students. The use of multimedia technologies, interactive tasks and gamification of the educational process increases the level of involvement of higher education students and improves the quality of learning.

Keywords: language competence, higher education, distance learning, communication skills, digital technologies, teaching methods.

Вступ

Формування мовної компетентності здобувачів вищої освіти в умовах дистанційного навчання є одним з основних викликів сучасної освітньої парадигми. Цифрові технології та віддалене навчання стали невіддільною частиною освітнього процесу, однак питання їхньої ефективності в розвитку мовних навичок потребує глибшого аналізу. Зокрема, актуальним є дослідження впливу цифрового середовища на засвоєння іноземної мови, зокрема її лексичних і граматичних структур та комунікативних навичок, а також обґрунтування оптимальних методичних підходів, спрямованих на формування високого рівня мовної компетентності.

Проблема формування мовної компетентності в дистанційному форматі пов'язана з низкою викликів, до яких належать зниження рівня безпосередньої взаємодії між викладачем та здобувачами вищої освіти, труднощі в підтримці мотивації, необхідність адаптації традиційних методик до цифрового середовища, а також різний рівень

технічної підготовленості учасників освітнього процесу. Попри широке впровадження цифрових ресурсів, усе ще залишаються недостатньо дослідженими питання щодо їхнього довготривалого впливу на якість мовної підготовки здобувачів вищої освіти.

Ця проблема є предметом активних наукових дискусій у сфері методики викладання іноземних мов та цифрової педагогіки й має значну практичну цінність, зважаючи на посилювану популярність дистанційного навчання у вищій освіті. Її вивчення зумовлене необхідністю розробки ефективних підходів до навчання іноземних мов у цифровому середовищі, що сприятиме підвищенню результативності здобувачів вищої освіти та забезпеченню високої якості освітнього процесу.

У сучасних дослідженнях з методики викладання іноземних мов значна увага приділяється використанню цифрових технологій та мультимедійних ресурсів у процесі навчання. Розвиток інформаційних технологій сприяв появі нових підходів до навчання, які спрямовані на підвищення ефективності та залученості здобувачів вищої освіти в освітній процес. Використання інтерактивних платформ, мобільних застосунків, автентичних відеоматеріалів та дистанційного навчання дозволяє значно покращити результати засвоєння іноземних мов та адаптувати навчальні методики до сучасних освітніх викликів.

У дослідженні В. Гурської (V. Hurskaya) обґрунтовано ефективність віртуальних середовищ у навчанні англійської мови, що дозволяє підвищити залученість здобувачів вищої освіти та інтенсифікувати процес засвоєння знань [1]. Подібні аспекти висвітлено й у роботах В. Четверика, у яких наголошується на ролі мобільних застосунків та мультимедійних ресурсів у формуванні міжкультурної компетенції здобувачів вищої освіти. Автор зазначає, що цифрові інструменти сприяють не лише розвитку мовних навичок, а й розширенню культурного світогляду здобувачів вищої освіти, що є важливим компонентом комунікативної компетентності [2].

Науковиця С. Івлєва звертає увагу на переваги дистанційного навчання, такі як доступність і гнучкість, а також його недоліки, серед яких відсутність живого спілкування та проблеми з мотивацією [3]. Питання адаптації навчальних методів до цифрового формату під час пандемії розглядає А. Коваленко. На думку дослідниці, важливим аспектом є необхідність розробки ефективних методик підтримки мотивації здобувачів вищої освіти в дистанційному форматі, оскільки низький рівень взаємодії може негативно впливати на результати навчання [4].

Науковці О. Макєєв та Г. Декусар підкреслюють значущість інтеграції сучасних технологій в освітній процес. Зокрема, автори наголошують на важливості поєднання традиційних методик із цифровими технологіями для створення оптимального освітнього середовища [5]. У дослідженні О. Башманівського та К. Яриновської розглядаються фактори, що впливають на залученість здобувачів вищої освіти при виборі методів навчання англійської та польської мов в умовах дистанційного навчання. Автори підкреслюють значення адаптації методик викладання до потреб здобувачів вищої освіти, зокрема через використання персоналізованих цифрових платформ [6].

Методичні принципи дистанційного навчання іноземної мови в немовних закладах вищої освіти (далі – ЗВО) аналізує О. Зеленська. Авторка акцентує на адаптації навчальних матеріалів до специфіки професійного спрямування здобувачів вищої освіти. Це дозволяє підвищити ефективність навчання, оскільки здобувачі вищої освіти отримують можливість вивчати мову в контексті своєї майбутньої професійної діяльності [7]. У дослідженні М. Богачик та Ю. Байло підтверджується позитивний ефект використання автентичних відеоматеріалів у формуванні комунікативної компетентності. Науковиці доводять, що використання реальних мовних ситуацій та аутентичних матеріалів сприяє більш швидкому й ефективному засвоєнню мовних структур [8].

Трансформацію мовної підготовки в технічних ЗВО аналізує Ю. Пришупа, підкреслюючи необхідність адаптації методів навчання до потреб здобувачів вищої освіти технічних спеціальностей [9]. Лінгвокраїнознавчий аспект у соціокультурній адаптації іноземних здобувачів вищої освіти досліджують Н. Глушкова та А. Воронєжцева, наголошуючи на важливості мовного контексту у формуванні повноцінної інтеграції здобувачів вищої освіти в мовне середовище [10].

Попри значний прогрес у дослідженні формування мовної компетентності здобувачів вищої освіти в умовах дистанційного навчання, залишається низка аспектів, що потребують подальшого вивчення. Насамперед потребує додаткового аналізу питання адаптації традиційних методик викладання іноземних мов до онлайн-середовища. Наявні підходи часто базуються на перенесенні офлайн-методик без їхнього суттєвого коригування відповідно до специфіки дистанційного навчання, що може призводити до зниження ефективності засвоєння матеріалу. Це особливо актуально в контексті розвитку інтерактивних технологій та можливостей штучного інтелекту для покращення освітнього процесу.

Ще одним нерозв'язаним питанням є вплив комунікативного середовища на розвиток мовної компетентності в дистанційному навчанні. Відсутність безпосереднього живого спілкування може знижувати рівень практичного застосування мовних навичок, що, відповідно, впливає на загальну ефективність освітнього процесу. Попри існування платформ для відеоконференцій, питання формування мовної взаємодії та підтримання мотивації здобувачів вищої освіти в такому середовищі потребує більш ґрунтовної уваги.

Також важливо зазначити, що методологічні підходи до оцінювання рівня мовної компетентності в умовах дистанційного навчання ще не досягли необхідного рівня валідності та надійності. Традиційні способи оцінювання не завжди враховують специфіку дистанційного освітнього процесу, що створює труднощі у визначенні реального рівня засвоєння знань та навичок здобувачів вищої освіти.

Метою статті є визначення особливостей формування мовної компетентності здобувачів вищої освіти в умовах дистанційного навчання та обґрунтування ефективних методик, що сприяють розвитку їхніх комунікативних навичок у цифровому освітньому середовищі.

Завдання статті:

- 1) дослідити сучасні наукові концепції щодо розвитку мовної компетентності в здобувачів вищої освіти та оцінити їхню доцільність у дистанційному форматі навчання;
- 2) визначити основні проблеми, з якими стикаються здобувачі освіти під час онлайн-опанування мовних навичок, та проаналізувати роль цифрових інструментів у забезпеченні ефективності мовної підготовки;
- 3) сформулювати рекомендації для викладачів і здобувачів освіти з метою вдосконалення процесу формування мовної компетентності в умовах дистанційного навчання.

Матеріали та методи

У процесі дослідження формування мовної компетентності здобувачів вищої освіти в умовах дистанційного навчання використовувалися аналітичні та теоретичні методи, спрямовані на узагальнення сучасних підходів до мовної освіти, а також визначення ефективності застосування цифрових технологій в освітньому процесі.

Аналіз наукових джерел та сучасних освітніх стратегій дозволив визначити основні тенденції розвитку дистанційного навчання та його вплив на формування мовної

компетентності. Особлива увага приділялася питанням використання інформаційно-комунікаційних технологій, цифрових платформ та мобільних додатків, які сприяють підвищенню якості мовної підготовки здобувачів вищої освіти.

Здійснено порівняльний аналіз традиційних і дистанційних методів навчання з урахуванням впливу цифрової трансформації на комунікативні навички здобувачів вищої освіти. Також розглядалася роль електронної дидактики, мобільного навчання та інтерактивних методів, які сприяють розвитку мовних компетентностей.

Метод системного узагальнення дозволив виявити взаємозв'язки між технологічними інноваціями та рівнем сформованості мовної компетентності. Ураховувалася специфіка формальної та неформальної освіти, зокрема участь здобувачів вищої освіти у вебінарах, майстер-класах і дискусійних клубах.

Оцінювання ефективності дистанційного навчання здійснювалося на основі аналізу інтеграції цифрових платформ (Google Classroom, Moodle, Zoom, Microsoft Teams) в освітній процес, а також їхнього впливу на активну мовну практику здобувачів вищої освіти. Досліджувалися методи активного залучення, зокрема проєктне навчання, перевернутий клас, рольові ігри та дебати, які сприяють розвитку комунікативних навичок.

Ураховуючи основні виклики дистанційного навчання, у дослідженні також розглядалися проблеми мотивації, цифрової грамотності та якості зворотного зв'язку, що дозволило визначити потенційні шляхи вдосконалення мовної підготовки в умовах дистанційного навчання.

Результати

Сучасні заклади вищої освіти спрямовують свої зусилля на підготовку фахівців, які мають розвинені гнучкі навички (soft skills) та здатні ефективно адаптуватися до різноманітних викликів у професійній сфері. Це стосується не лише загальних компетентностей, таких як здатність до навчання й розвитку, використання інформаційних технологій у роботі, усвідомлення себе як активного громадянина, а й комунікативної компетентності, що передбачає вміння ефективно спілкуватися рідною та іноземною мовами, застосовувати їхні ресурси в професійному середовищі, а також будувати результативну міжособистісну взаємодію.

Важливу роль у формуванні цих навичок відіграє якісна мовна освіта, яка нерідко стикається з проблемою недостатньої мотивації здобувачів до вдосконалення комунікативних умінь. З огляду на це, в освітньому процесі особлива увага має приділятися ефективним методам розвитку мовної компетентності. Одним із перспективних напрямів є поєднання формальної та неформальної освіти, що сприяє активному залученню здобувачів до освітнього процесу. Участь у майстер-класах, вебінарах і мовних курсах не лише розширює їхні знання, а й дозволяє по-новому поглянути на комунікативний процес, поглибити мовні навички та розвинути впевненість у спілкуванні [11, с. 46–47].

Процес активної модернізації системи вищої освіти в Україні зумовлений низкою важливих факторів, серед яких варто виокремити суспільний запит на підготовку конкурентоспроможних випускників, оновлення змісту та методів навчання, розширення доступу до альтернативних джерел інформації, а також потребу в удосконаленні цифрової грамотності всіх учасників освітнього процесу. Ці фактори призвели до оновлення підходів до мовної підготовки здобувачів вищої освіти, а сучасні тенденції навчання мови та мовлення в закладах вищої освіти свідчать про посилювану роль електронної дидактики та її активне впровадження в освітній процес [12, с. 226]. Додатковим поштовхом до змін стала пандемія COVID-19, яка суттєво вплинула на всі сфери суспільного життя, зокрема й на освіту. Запроваджені карантинні обмеження зумовили повний перехід освітнього процесу в дистанційний формат, що вимагало

швидкої адаптації з боку державних органів, профільних міністерств і самих закладів освіти.

Заклади вищої освіти стикнулися з необхідністю перегляду методів викладання, трансформації підходів до навчання та формування компетенцій у здобувачів вищої освіти. Це викликало неоднозначні реакції серед учасників освітнього процесу, але водночас сприяло активному впровадженню цифрових технологій та інноваційних методів навчання, що стало важливим кроком у розвитку сучасної освіти.

Перехід вищої освіти в дистанційний режим створив унікальну ситуацію, коли єдиним способом організації освітнього процесу стали цифрові технології. Викладачі змушені були адаптуватися до використання онлайн-інструментів та електронного освітнього середовища. Виникла потреба у впровадженні інноваційних технологій та їх поєднанні з традиційними методами навчання для забезпечення якісної освіти в нових умовах [4, с. 251].

Аналіз досліджень у сфері інноваційних підходів до навчання, зокрема іноземних мов, підтверджує актуальність застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Особливо важливу роль відіграють мобільні технології, які забезпечують гнучкість освітнього процесу, його оптимізацію та ефективність, а також сприяють інтеграції здобувачів вищої освіти в інформаційне суспільство. У цьому контексті заклади вищої освіти поступово інтегрують мобільні пристрої, зокрема смартфони, планшети, а також спеціалізовані мобільні додатки, з різними операційними системами, що сприяє розвитку нових форм навчання та вдосконаленню комунікативних навичок здобувачів.

Активне використання мобільних пристроїв у навчанні сприяло розвитку концепції електронного навчання (e-Learning) та його прогресивного напрямку – мобільного навчання (M-Learning), яке набуває все більшого поширення у вивченні іноземних мов. Науковці й практики наголошують, що майбутнє освіти нерозривно пов'язане з інформаційно-комунікаційними технологіями. Упровадження мобільних пристроїв та засобів зв'язку, розробка різноманітних навчальних застосунків і новітніх технологій значно розширюють можливості освітнього процесу та сприяють підвищенню його якості [13, с. 283].

Цей прогресивний підхід також тісно пов'язаний з формуванням мовної компетентності, яка складається з кількох основних компонентів: мовознавчого, соціолінгвістичного та прагматичного (табл. 1). Застосування новітніх технологій у процесі мобільного навчання дає змогу ефективно розвивати всі ці компоненти [14, с. 53].

Таблиця 1

Компоненти мовної компетентності та технології їхнього розвитку

Компонент мовної компетентності	Опис	Технології
Мовознавчий компонент	Охоплює знання словникового запасу, фонетики, синтаксису та інших мовних аспектів, які формують систему мови.	Онлайн-словники (Merriam-Webster, Glosbe), граматичні тренажери (Duolingo, LingQ), нейромережеві перекладачі (DeepL, Google Translate)
Соціолінгвістичний компонент	Передбачає розуміння соціальних і культурних умов використання мови, зокрема норм спілкування, правил ввічливості та взаємодії з контекстом.	Мовні чати та форуми (HelloTalk, Tandem), штучний інтелект для моделювання діалогів (ChatGPT), відеоплатформи з

		автентичними матеріалами (YouTube, TED Talks)
Прагматичний компонент	Пов'язаний із практичним застосуванням мови в спілкуванні, орієнтуючись на її функціональність у різних ситуаціях.	Симулятори розмов (ELSA Speak, Speechling), інтерактивні платформи для дебатів і дискусій (Socratic, DebateArt), VR-симулятори спілкування (Immerse, Engage)

Джерело: власна розробка авторів

Сучасні наукові підходи до формування мовної компетентності в здобувачів вищої освіти в дистанційних умовах базуються на комплексному використанні цифрових інструментів, інтерактивних методик та можливостей штучного інтелекту. З огляду на особливості онлайн-навчання, важливо забезпечити різноманітні види мовної практики: читання, письмо, аудіювання та усне мовлення. Для цього активно застосовуються спеціалізовані технологічні рішення.

Одним з основних інструментів у дистанційному навчанні є онлайн-словники (Merriam-Webster, Glosbe, Cambridge Dictionary), які сприяють розширенню словникового запасу, надаючи точні визначення, приклади вживання слів у контексті та можливість перевірки вимови. Граматичні тренажери (Duolingo, LingQ, Grammarly) допомагають здобувачам вищої освіти вдосконалювати знання граматичних правил через інтерактивні вправи, а нейромережеві перекладачі (DeepL, Google Translate) дозволяють швидко отримувати якісний переклад текстів і вивчати особливості мовних конструкцій.

Особливу роль у формуванні комунікативних навичок відіграють мовні чати та форуми (HelloTalk, Tandem, Italki), які створюють можливості для живого спілкування з носіями мови або іншими здобувачами вищої освіти. Це дає змогу практикувати усне та письмове мовлення в реальних комунікативних ситуаціях. Використання штучного інтелекту, наприклад ChatGPT, є корисним для моделювання діалогів і тренування мовних навичок у безпечному середовищі.

Для розвитку навичок аудіювання широко застосовуються відеоплатформи з автентичними матеріалами (YouTube, TED Talks, Netflix), які дозволяють здобувачам вищої освіти адаптуватися до різних акцентів, стилів мовлення та опановувати специфічні мовні звороти. Для покращення вимови ефективними є симулятори розмов (ELSA Speak, Speechling), які аналізують вимову та інтонацію, допомагаючи здобувачам вищої освіти досягти природного звучання. Використання технологій віртуальної реальності (далі – VR) (Immerse, Engage) створює ефект повного занурення в мовне середовище, імітуючи реальні комунікативні ситуації.

Ефективне дистанційне навчання потребує адаптації методичних підходів. Викладачам рекомендується активно застосовувати Google Classroom, Moodle, Edmodo для структурування освітнього процесу, а також Zoom, Microsoft Teams і Google Meet для організації відеоконференцій, групових дискусій і рольових ігор. Використання інтерактивних дошок (Padlet, Miro) сприяє колективній роботі, а автоматизовані тести (Quizlet, Kahoot, Socrative) дозволяють оперативно перевіряти рівень знань здобувачів вищої освіти.

Методи активного залучення майбутніх фахівців до освітнього процесу охоплюють різноманітні підходи, спрямовані на розвиток комунікативної компетентності та практичного використання мови. Одним із таких методів є проектне навчання, під час застосування якого здобувачі створюють власні презентації, відеоматеріали або ведуть блоги іноземною мовою, що сприяє розвитку креативного

мислення та навичок самовираження. Метод перевернутого класу передбачає самостійне опрацювання теоретичного матеріалу перед заняттям і виконання практичних завдань під керівництвом викладача, що забезпечує ефективніше засвоєння знань. Для вдосконалення комунікативних навичок доцільно застосовувати інтерактивні методи, зокрема рольові ігри, дебати та інтерв'ю, які дозволяють здобувачам відпрацьовувати мовні конструкції в реальних або змодельованих ситуаціях, формуючи вміння ефективно взаємодіяти в різних контекстах.

Оцінювання та зворотний зв'язок мають важливе значення для ефективного освітнього процесу, сприяючи усвідомленню майбутніми фахівцями власного прогресу та напрямів удосконалення. Формувальне оцінювання, яке передбачає поточне тестування, самооцінювання та взаємооцінювання, дозволяє здобувачам вищої освіти аналізувати свої сильні та слабкі сторони, коригувати освітні стратегії та підвищувати мотивацію до навчання. Використання аудіо- та відеofідбеку замість традиційних письмових коментарів сприяє персоналізації навчального процесу, забезпечуючи більш змістовний та індивідуалізований підхід до розвитку мовних навичок. Чіткі критерії оцінювання допомагають здобувачам об'єктивно оцінювати власні досягнення, розуміти очікувані результати та вибудовувати стратегії подальшого навчання.

Для здобувачів вищої освіти важливо правильно організовувати самостійну роботу. Використання методики Pomodoro (25 хвилин навчання + 5 хвилин відпочинку) сприяє кращій концентрації, а ведення цифрових нотаток (Evernote, Notion, Google Docs) допомагає систематизувати знання. Для практичного закріплення мовного матеріалу рекомендується перегляд відеоматеріалів мовою оригіналу, участь у мовних чатах і форумах (Tandem, HelloTalk), а також практика вимови через симулятори розмов.

Гейміфікація навчання через мобільні додатки (Duolingo, LingQ, Anki), використання чат-ботів (Replika, ChatGPT) та запис власних відео дозволяють урізноманітнити процес вивчення мови. Важливим аспектом також є ведення блогу або щоденника іноземною мовою, що сприяє розвитку навичок письма. Додатково рекомендується брати участь у VR-симуляторах спілкування (Immerse, Engage) та онлайн-дебатах (Socratic, DebateArt) для розвитку критичного мислення.

Ефективна взаємодія між викладачами та здобувачами вищої освіти вимагає постійної комунікації через месенджери, електронну пошту або форуми. Організація вебінарів, дискусій і спільних проєктів підвищує мотивацію здобувачів вищої освіти, а адаптація освітнього процесу до їхніх індивідуальних потреб забезпечує ефективне засвоєння матеріалу.

Дистанційне опанування мови в закладах вищої освіти зумовлює появу перед здобувачами вищої освіти низки викликів, що впливають на результативність їхньої мовної підготовки. Однією з головних проблем є недостатня мотивація та самодисципліна, оскільки відсутність традиційного освітнього середовища може призводити до зниження концентрації уваги та меншої залученості в освітній процес. Крім того, здобувачі вищої освіти часто стикаються з відсутністю живого спілкування, що обмежує можливості для практичного застосування мовних навичок у реальних комунікативних ситуаціях.

Технічні проблеми також відіграють значну роль у створенні перешкод для ефективного навчання. Нестабільне інтернет-з'єднання, недостатньо зручні платформи для відеозв'язку чи обмежений доступ до необхідних ресурсів можуть ускладнювати взаємодію здобувачів вищої освіти з викладачами та доступ до навчальних матеріалів. Крім того, додаткові труднощі зумовлюють недостатній рівень цифрової грамотності та володіння інформаційно-комунікаційними технологіями серед усіх учасників освітнього процесу, а також відсутність єдиної освітньої платформи, що містила б чітко структуровані навчальні матеріали.

Цифрові технології мають як позитивний, так і негативний вплив на ефективність мовної підготовки. З одного боку, сучасні інтерактивні платформи, мобільні додатки та інструменти штучного інтелекту сприяють персоналізації освітнього процесу, роблячи його більш гнучким і доступним для здобувачів освіти. Вони дозволяють адаптувати навчальні матеріали до індивідуальних потреб, сприяють самостійному розвитку мовних навичок і розширюють можливості комунікації. З іншого боку, надмірне використання цифрових технологій може мати низку негативних наслідків. Зокрема, воно нерідко призводить до поверхового засвоєння знань, зниження рівня традиційних навичок письма та читання, а також сприяє формуванню залежності від електронних ресурсів, що зменшує рівень самостійності в навчанні. Додатковою проблемою є обмежений зворотний зв'язок між викладачами та здобувачами освіти, що ускладнює контроль за якістю засвоєння матеріалу й може негативно впливати на загальну ефективність освітнього процесу.

За час, що минув із початку пандемії та запровадження режиму воєнного стану в Україні, була виконана значна робота з упровадження та адаптації дистанційного навчання. Завдяки спільним зусиллям викладачів і науковців, обміну досвідом і творчому підходу вдалося швидко перейти на новий формат освіти. Можна з упевненістю сказати, що система вищої освіти гідно відповіла на виклики сучасного світу, який зазнав суттєвих змін. Водночас для подальшого вдосконалення дистанційного навчання важливо поєднувати традиційні та цифрові методи, розробляти інтерактивні підходи, які підвищують мотивацію здобувачів вищої освіти, та впроваджувати ефективні методики оцінювання їхнього прогресу. Це дозволить забезпечити якісну мовну підготовку в умовах цифрового освітнього середовища та мінімізувати негативні наслідки, пов'язані з технологічними та організаційними викликами [15].

Запропоновані в процесі дослідження рекомендації покликані сприяти підвищенню мовної компетентності здобувачів вищої освіти в умовах дистанційного навчання. Вони охоплюють сучасні підходи до онлайн-освіти, ефективні методи викладання та цифрові інструменти для розвитку мовних навичок. Особливу увагу приділено інтерактивним технологіям, що забезпечують активне залучення здобувачів, а також індивідуальним і груповим завданням, які сприяють удосконаленню мовної практики.

Висновки

У дослідженні підкреслено важливість адаптації освітніх методик до умов цифрового навчання як важливого чинника підвищення мовної компетентності здобувачів вищої освіти. Аналіз сучасних наукових концепцій розвитку мовних навичок підтвердив їхню ефективність у дистанційному форматі, проте також виявив необхідність удосконалення підходів для покращення якості віртуальної комунікації. Основними викликами онлайн-навчання залишаються зниження мотивації, обмеження можливостей реального спілкування та технічні труднощі, що безпосередньо впливають на процес засвоєння мовних навичок. Водночас використання цифрових інструментів, зокрема мобільного навчання та інтерактивних платформ, сприяє підвищенню ефективності мовної підготовки, роблячи освітній процес більш доступним та інтерактивним.

Запропоновані рекомендації стосуються важливості застосування інтерактивних методів навчання, адаптивних освітніх технологій та сучасних способів оцінювання прогресу, що дозволяє ефективно використовувати потенціал цифрового середовища. Поєднання традиційних і цифрових методів сприятиме зменшенню негативних аспектів цифровізації освіти, забезпечуючи високу якість підготовки та розвиток професійної комунікації в умовах дистанційного навчання.

Перспективи подальших досліджень охоплюють поглиблене вивчення ефективності різних цифрових платформ для розвитку мовної компетентності, аналіз впливу адаптивних технологій на мотивацію здобувачів освіти, а також розробку інноваційних методик інтеграції штучного інтелекту в освітній процес.

Список використаних джерел

1. Hurskaya V. Virtual Environments as a Means of Enhancing the Efficiency of English Language Teaching for Learners. *Academic Visions*. 2022. № 13. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/1507> (date of access: 25.01.2025).
2. Четверик В. К. Сучасні мультимедійні ресурси для розвитку міжкультурної компетенції в контексті іншомовної підготовки здобувачів вищої освіти. *На перетині культур: сучасні тенденції в міжнародній комунікації : тези доп. Міжнар. наук.-практ. дистантн. конф. Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого*. (м. Харків 28 квітня 2023 р.). Харків, 2023. С. 152–156. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/11098> (дата звернення: 25.01.2025).
3. Івлева С. М. Формування міжкультурної мовної компетенції іноземних студентів у форматі дистанційного навчання: недоліки та переваги. *Педагогічні науки*. 2021. № 150. С. 105–111. DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-npu-150.2021.10>
4. Коваленко А. Дистанційне навчання іноземної мови за умов пандемії: специфіка форм і методів роботи. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. № 35(3). С. 250–255. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/35-3-37>
5. Макеев О., Декусар Г. Когнітивно-комунікативні методи навчання для здобувачів вищої освіти. *Когнітивно-комунікативні стратегії розвитку здобувачів вищої освіти у процесі професійної підготовки: зб. тез Всеукр. наук.-практ. семінару* (м. Дніпро, 28 вересня 2021 р.). Дніпро: ДДУВС, 2021. С. 70–71. URL: <https://er.dduvs.edu.ua/bitstream/123456789/9700/1/28.pdf> (дата звернення: 25.01.2025).
6. Башманівський О., Яриновська К. Формування мотивації та вибір методів навчання англійської і польської мов студентами ЗВО в умовах дистанційного навчання. *Українська полоністика. Педагогічні дослідження*. 2022. № 20. С. 105–114. DOI: <https://doi.org/10.35433/2220-4555.20.2022.ped-1>
7. Зеленська О. Методичні принципи дистанційного навчання іноземної мови у немовних закладах вищої освіти. *Вісник науки та освіти*. 2023. № 6 (12). С. 354–375. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-6\(12\)-354-375](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-6(12)-354-375)
8. Богачик М., Байло Ю. Використання автентичних відеоматеріалів як засобу формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів англійської мови у процесі дистанційного навчання. *Інноватика у вихованні*. 2024. № 19 (1). DOI: <https://doi.org/10.35619/iiu.v1i19.592>
9. Пришупа Ю. Трансформація мовної підготовки в закладах вищої технічної освіти. *Вісник НАУ. Серія: Педагогіка. Психологія*. 2023. № 2(23). DOI: <https://doi.org/10.18372/2411-264X.23.18177>
10. Глушкова Н. М., Воронезцева А. А. Лінгвокраїнознавчий аспект в процесі соціокультурної адаптації іноземних здобувачів вищої освіти в сучасних умовах. *Linguistics: sociological and psychological models of youth communication: Proceedings of the VII International Scientific and Practical Conference* (Copenhagen, Denmark, February 18 – 21, 2025). Copenhagen, 2025. С. 94 – 95. DOI: <https://doi.org/10.46299/ISG.2025.1.7>
11. Землянська А. В. Особливості мовної освіти здобувачів вищої освіти технічних спеціальностей в умовах сьогодення. *Соціально-гуманітарні виміри правової держави: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції* (м. Дніпро 27 жовтня 2022 р.). Дніпро, 2022. С. 46–49.

12. Нагрибельна І. А., Нагрибельний Б. Я. Засоби електронної дидактики в мовній підготовці здобувачів вищої освіти. *Pedagogy, psychology and teaching methods: international experience: International scientific and practical conference* (Riga, Latvia July 16–17, 2021). Riga, 2021. С. 226 – 229. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-114-5-58>
13. Четверик В. К. Використання мобільних застосунків при вивченні іноземної мови як засіб організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти. *Мовна освіта фахівця: сучасні виклики та тенденції*: матеріали V Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого (м. Харків, 23 лют. 2023 р.). Харків, 2023. С. 282–288. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/10302> (дата звернення: 25.01.2025).
14. Свириденко І. М., Кравець О. Є. Використання smart-технологій на уроках іноземної мови при формуванні мовної компетентності учнів основної школи. *Імідж сучасного педагога*. 2023. № 1 (208). С. 51–57. DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2023-1\(208\)-51-57](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2023-1(208)-51-57)
15. Філат Т. В., Сидора М. Ю., Запорожець О. С., Сербіненко Л. М. Ефективність навчання мови в дистанційному форматі. *Актуальні проблеми навчання іноземних студентів: матеріали XXIV Всеукраїнської науково-практичної конференції* (м. Дніпро. 2022 р.). Дніпро, 2022. С. 88–94. URL: <http://repo.dma.dp.ua/id/eprint/7654> (дата звернення: 25.01.2025).